

**КОЛЕДЖ ПВНЗ «КРОПИВНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО ТА
МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Приймальної комісії

І. І. Литвин
26 _____ 2018 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

освітня програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»

форма навчання: денна

для вступників на освітньо-кваліфікаційний рівень: «Молодший спеціаліст»

на основі ОКР «кваліфікований робітник» за спорідненою спеціальністю

Кропивницький – 2018 р.

Обговорено
на засіданні циклової комісії з фінансів, банківської справи та страхування
Коледжу ПВНЗ КІДМУ
протокол № 8 від 21.03.2018 року

Затверджено
на засіданні Приймальної комісії
ПВНЗ КІДМУ
Протокол № 4 від 26 березня 2018 р.

Укладачі:

Ніколаєва Світлана Петрівна – голова фахової атестаційної комісії, кандидат економічних наук;

Гаврилова Наталія Валеріївна – член фахової атестаційної комісії, кандидат економічних наук, доцент;

Ланова Марина Іванівна – член фахової атестаційної комісії, кандидат економічних наук;

Шинкаренко Алла Василівна – член фахової атестаційної комісії, кандидат економічних наук.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета фахового випробування у формі усного екзамену зі спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” – перевірка рівня знань абітурієнтів, їх системності, рівня володіння й оперування основними економічними категоріями і поняттями, розуміння економічного змісту фінансово-господарських операцій.

Завдання фахового випробування у формі усного екзамену для абітурієнтів цього напрямку підготовки – виявити здатність абітурієнтів самостійно узагальнювати і критично оцінювати факти економічної діяльності, практично застосовувати науково-теоретичні методи і знання в науковій і практичній діяльності.

Фахове випробування у формі усного екзамену для спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” включає такі розділи:

- 1) Фінанси;
- 2) Фінанси підприємств;
- 3) Гроші і кредит;
- 4) Страхові послуги.

Фахове випробування у формі усного екзамену проводиться за білетами, які складаються відповідно до наведеного вище комплексу облікових дисциплін.

Фахове випробування проводиться за екзаменаційним білетом, який містить три теоретичних питання та одну задачу. Тривалість підготовки вступника складає 1 годину.

При відповіді на питання білета рекомендується дотримуватися такої послідовності:

1. Спочатку необхідно дати загальну характеристику питання, визначити його завдання та напрями, назвати нормативні документи, що регулюють конкретний об'єкт.

2. Потім необхідно розкрити економічну суть питання. При цьому охарактеризувати первинні носії інформації.

3. У відповіді має бути розкрита не тільки суть питання, але й пропозиції і рекомендації щодо можливості вдосконалення конкретного об'єкта.

Вимоги до знань підготовки вступника:

знати:

- основні економічні поняття і категорії, теоретичні основи правових і економічних відносин;
- соціально-економічні закономірності та принципи господарювання й управління;
- організаційно-правові та теоретичні основи фінансів і страхування;

- сутність фінансів підприємств та фінансових ресурсів, джерела їх формування;
- сутність фінансової роботи на підприємстві, форми грошових розрахунків;
- структуру прибутку, його формування та розподіл, вплив оподаткування на використання прибутку;
- методи оцінки фінансового стану підприємства та фінансового планування, причини банкрутства підприємств.
- методи організації роботи страховика щодо страхового захисту;
- порядок укладання та ведення страхової угоди;
- види страхування майна та відповідальності підприємств і громадян.

Вміти:

- визначати потреби у фінансових ресурсах підприємства, виявляти та аналізувати можливі джерела їх надходження;
- здійснювати розрахунки грошових надходжень, прибутку підприємства;
- розподіляти прибуток для ефективного функціонування підприємства;
- оцінювати фінансовий стан підприємства;
- здійснювати фінансове планування на підприємстві;
- визначати збиток і страхове відшкодування;
- вести фінансово – господарську діяльність страхової організації;
- проводити оцінку фінансового стану страхової компанії;
- організовувати та планувати фінансову стратегію страхової компанії;
- самостійно виконувати страхування фізичних та юридичних осіб;
- розв'язувати страхові задачі та складати договори страхування;
- приймати управлінські рішення щодо уникнення ризиків за допомогою укладання відповідних договорів.

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Розділ 1. Фінанси

Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії

Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.

Функції фінансів як виявлення суттєвих ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Розподільна функція, її зміст. Об'єкти і суб'єкти розподілу і перерозподілу вартості суспільного продукту. Контрольна функція. Фінансова інформація та її роль у реалізації контрольної функції. Фінансове регулювання і фінансове стимулювання економічних і соціальних процесів. Підвищення ролі фінансів в умовах переходу до ринкових відносин.

Тема 2. Фінансове право і фінансова політика

Фінансове право як самостійна галузь публічного права. Норми фінансового права. Предмет фінансового права. Суб'єкти фінансового права. Система фінансового права. Фінансове законодавство.

Фінансова політика — складова економічної і соціальної політики держави. Складові фінансової політики. Завдання, принципи, стратегія і тактика фінансової політики. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою. Складові елементи фінансового механізму.

Фінансове планування і прогнозування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів, їх характеристика. Зведене фінансове планування. Фінансовий контроль. Зміст фінансового контролю, його призначення. Види, форми і методи фінансового контролю.

Тема 3. Податки. Податкова система

Сутність і функції податків. Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі податки. Непрямі податки. Елементи системи оподаткування. Теоретичні питання перекладання податків та ухилення від їх сплати.

Податкова система: поняття, основи побудови. Становлення та розвиток податкової системи України. Податковий кодекс України, його значення для формування і функціонування податкової системи держави.

Тема 4. Бюджет. Бюджетна система

Бюджет як економічна і правова категорія. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Розподільна і контрольна функція бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання.

Бюджетна система: поняття і принципи побудови. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Міжбюджетні відносини. Регулювання міжбюджетних відносин.

Бюджетний процес. Поняття бюджетного процесу і його складові етапи. Організаційні засади бюджетного планування. Порядок складання, розгляду і

затвердження проектів державного і місцевих бюджетів. Виконання бюджетів за доходами і видатками.

Тема 5. Фінансовий ринок

Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації і розподіл фінансових ресурсів. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні. Суб'єкти фінансового ринку.

Структура фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок кредитних ресурсів. Фондовий ринок як найважливіший сегмент фінансового ринку. Первинний і вторинний фондовий ринок, їх призначення. Біржовий і позабіржовий ринок цінних паперів.

Ринок фінансових послуг, його роль у функціонуванні економічної системи. Види фінансових послуг. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 6. Фінанси суб'єктів господарювання

Сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації. Грошові надходження від діяльності підприємств, їх склад і економічна характеристика. Валовий і чистий дохід. Загальний і чистий прибуток. Класифікація доходів і видатків. Фінансові ресурси. Власні і залучені грошові кошти.

Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм. Фінанси бюджетних установ. Неприбуткова діяльність громадських формувань і добродійних фондів.

Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів.

Тема 7. Міжнародні фінанси

Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів. Світові фінансові потоки: валютні, кредитні, фінансові ринки. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси країн і регіонів.

Фінансова діяльність міжнародних організацій. Фінанси Організації Об'єднаних Націй і Європейського Союзу. Міжнародні фінансові інституції. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.

Тема 8. Фінансовий менеджмент

Сутність, призначення та функції фінансового менеджменту. Фінансові рішення. Об'єкти та суб'єкти фінансового менеджменту.

Фінансова стратегія як складова загальної стратегії підприємства. Послідовність та етапи розроблення стратегії фінансового менеджменту. Тактика фінансового менеджменту. Принципи фінансового менеджменту. Складові механізми фінансового менеджменту. Системи забезпечення фінансового менеджменту. Методи, важелі та інструменти фінансового менеджменту.

Розділ 2. Фінанси підприємств

Тема 1. Сутність і основи організації фінансів підприємств

Поняття, суть і місце фінансів підприємств у фінансовій системі. Функції

фінансів підприємств. Основні принципи організації фінансів підприємств за ринкових умов. Поняття фінансової діяльності підприємства та її організація. Зміст і завдання фінансової роботи на підприємствах.

Сутність фінансової діяльності підприємств. Напрямки фінансової роботи. Сутність фінансового механізму підприємств, його складові. Інформаційна основа та нормативна база фінансової діяльності підприємств.

Сутність фінансових ресурсів підприємств. Джерела утворення фінансових ресурсів. Сутність, джерела утворення та напрямки використання грошових фондів підприємств.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Суть і значення грошових розрахунків у організації виробничо-господарської діяльності підприємства. Способи та форми розрахунків. Види рахунків, що їх відкривають підприємства.

Види грошових розрахунків. Організація безготівкових розрахунків, вимоги до їх проведення, сфера використання. Розрахунки платіжними дорученнями. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями. Розрахунки чеками. Розрахунки акредитивами. Вексельна форма розрахунків. Клірингові розрахунки. Особливості розрахунків за надання факторингових послуг підприємствам. Готівково-грошові розрахунки на підприємстві та сфера їх застосування.

Тема 3. Формування та використання прибутку

Економічний зміст прибутку. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Валовий прибуток. Фактори, які впливають на формування валового прибутку. Формування собівартості реалізованої продукції та її вплив на прибуток-Установлення цін на продукцію й формування прибутку. Фінансовий результат від операційної діяльності підприємства.

Методи розрахунку прибутку. Формування чистого прибутку підприємства, його розподіл і використання. Прогнозування та планування прибутку підприємства.

Рентабельність роботи підприємства. Визначення прибутковості підприємства. Норма прибутковості.

Тема 4. Оподаткування підприємств

Система оподаткування підприємств. Види податків їх характеристика-Акцизний збір та його економічна сутність. Об'єкти оподаткування. Ставки податку. Податкові пільги.

Порядок заліку і проведення сум податку на додатну вартість, сплачених підприємством за матеріальні ресурси (роботи, послуги), основні засоби.

Податок на прибуток підприємств, його економічна сутність. Порядок визначення оподаткованого прибутку. Вплив оподаткування прибутку на фінансово-господарську та інвестиційну діяльність підприємств.

Плата за землю. Плата за природні ресурси. Податок на нерухомість підприємств. Місцеві податки та збори, які сплачують підприємства.

Тема 5. Оборотні кошти та їх організація на підприємствах

Суть оборотних активів, основи їх організації. Склад і структура оборотних активів, їх значення в забезпеченні кругообігу коштів підприємства.

Методи визначення потреб в оборотних коштах. Метод прямого обчислення потреби в оборотних коштах. Поняття норм і нормативів оборотних коштів. Економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах.

Структура джерел формування оборотних коштів підприємства. Показники ефективності використання оборотних коштів.

Тема 6. Кредитування підприємств

Особливості кругообігу коштів підприємств як передумова кредитних відносин. Форми і види кредитів. Банківський кредит - основна форма залучення підприємствами позичкових коштів. Принципи кредитування. Об'єкти кредитування та їхні характеристики. Класифікація кредитів. Кредитоспроможність підприємства та її показники. Банківський контроль у процесі кредитування. Позичкові рахунки. Позичковий процент. Залучення банками тимчасово вільних коштів підприємств. Товарний кредит, умови його отримання та погашення підприємствами.

Тема 7. Оцінювання фінансового стану підприємств

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Показники бухгалтерської звітності, які використовуються для оцінки фінансового стану.

Платоспроможність підприємства як показник фінансового стану. Суть платоспроможності та її оцінка за даними балансу. Показники платоспроможності підприємства.

Суть фінансової стійкості підприємства. Система показників фінансової стійкості підприємства та її значення.

Оцінка рентабельності роботи підприємства. Вплив рентабельної роботи підприємства на його фінансовий стан. Оцінка фінансового результату діяльності підприємства. Оцінка факторів, що впливають на прибуток. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 8. Фінансове планування на підприємствах

Зміст, мета і завдання фінансового планування. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах, прогнозування їх надходжень. Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів.

Інформаційна база фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду як вихідна база для фінансового планування.

Зміст і структура фінансового плану підприємства. Розрахунок доходів. Планування витрат на виробництво й реалізацію продукції. Виконання фінансового плану. Контроль за виконанням фінансового плану.

Бізнес-план, його структура та призначення.

Розділ 3. Гроші і кредит

Тема 1. Сутність і функції грошей

Роль грошей у ринковій економіці. Якісний і кількісний аспекти.

Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як виразник вартості грошей за їх різних форм.

Поняття про функції грошей та їх еволюцію. Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Функція засобу обігу, її суть, сфера використання; реальність, кількість, визначеність грошей у цій функції. Функція засобу платежу, її суть, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання, еволюція. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші.

Передумова використання національних та колективних валют як світових грошей. Взаємозв'язок функції грошей. Вплив на функції грошей зміни у вартості.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки

Поняття грошового обігу як процесу руху грошей. Суб'єкти грошового обігу. Ринок продуктів. Ринок ресурсів. Фінансовий ринок. Світовий ринок.

Структура грошового обігу. Грошовий обіг. Фінансовий обіг. Кредитний обіг. Безготівковий та готівковий обіг.

Механізм поповнення маси грошей в обігу. Емісія. Система обслуговування бюджетного боргу. Обов'язкові резерви. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг.

Тема 3. Грошовий ринок

Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Особливості вияву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропозиції та ціни. Суб'єкти грошового ринку. Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Попит на гроші. Суть та форми вияву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші. Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Тема 4. Грошові системи

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Необхідність створення грошової системи України.

Державне регулювання грошової сфери. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи регулювання: прямого та опосередкованого впливу. Грошово-кредитна політика центрального банку: суть, типи, стратегічні цілі, завдання. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

Економічна сутність інфляції. Форми вияву інфляції. Внутрішні і зовнішні причини інфляції. Помірна інфляція. Галопуюча інфляція. Гіперінфляція. Збалансована інфляція. Незбалансована інфляція. Очікувана інфляція. Неочікувана інфляція. Локальна інфляція. Світова інфляція. Наслідки інфляції. Проти інфляційні заходи. Грошові обмеження. Дефіцит державного бюджету.

Тема 6. Валютний ринок та валютні системи

Валютні системи та їх характеристика. Міжнародні валютні відносини. Валютний ринок в Україні. Порядок установаження та методологія обчислення валютного курсу. Конвертованість валюти. Валютне регулювання та валютний контроль. Загальна характеристика та структура валютного ринку. Валютні операції. Валютні ризики та методи валютного страхування.

Тема 7. Необхідність і сутність кредиту

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Економічні чинники розвитку кредиту. Суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на поворотній основі. Кредит як форма суспільних відносин. Позичковий капітал та кредит. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями. Економічна основа, стадії та закономірності руху кредиту. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин.

Тема 8. Види, функції та роль кредиту

Форми та види кредиту. Критерії класифікацій кредиту. Характеристика окремих форм кредиту. Банківський кредит як основна форма кредиту. Принципи банківського кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини й наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція. Процент за кредит. Суть процента, види процентних ставок. Процент за умов інфляції. Роль процента.

Поняття про функції кредиту. Класифікація функцій. Характеристика окремих функцій кредиту. Основні напрямки вияву ролі кредиту в ринковій економіці.

Тема 10. Фінансові посередники на грошовому ринку

Фінансові посередники, їх поняття і види. Суть кредитної системи. Економічні передумови формування та розвитку кредитної системи. Структура побудови кредитної системи. Банківська система, її побудова.

Спеціалізовані кредитно – фінансові інститути (СКФІ) як фінансові посередники небанківського типу. Поняття і призначення СКФІ. Об'єктивні передумови становлення і розвитку СКФІ. Характеристика різних видів СКФІ.

Тема 11. Центральні банки

Походження та призначення центральних банків. Форми організації центрального банку. Функції центрального банку. Обслуговування центральним банком комерційних банків. Види кредитів Національного банку України. Регулювання центральним банком грошово-кредитної системи.

Пасивні операції центральних банків. Емісія банкнот та форми її забезпечення. Активні операції центральних банків. Обліково-позикові операції. Банківські інвестиції. Операції із золотом та іноземними валютами.

Тема 12. Комерційні банки

Походження банків другого рівня та їх види. Роль банків в прискоренні економічного розвитку суспільства. Сучасні комерційні банки та правові основи їх організації. Функції сучасних комерційних банків.

Пасивні операції комерційних банків. Банківські ресурси та їх структура: власні, залучені та емітовані кошти. Формування власних коштів. нерозподілений прибуток.

Активні операції комерційних банків. Структура активів. Кредитні операції та їх класифікація. Форми надання кредитів. Організація і порядок кредитування. Інвестиційна діяльність комерційних банків. Послуги комерційних банків.

Розділ 4. Страхові послуги

Тема 1. Сутність, принципи і класифікація страхування

Необхідність та сутність категорії страхового захисту, методи його забезпечення. Економічна необхідність, сутність та ознаки страхування. Функції страхування. Принципи страхування.

Страховання як необхідний елемент ринкової економіки. Поняття об'єктів страхування. Об'єкти страхування в майновому, особистому страхуванні, в страхуванні відповідальності.

Страхова відповідальність та її обсяг. Страхове забезпечення. Системи страхового забезпечення. Страхова сума та особливості цього поняття.

Тема 2. Страхові ризики та їх оцінювання

Поняття ризику в страхуванні. Класифікація ризиків. Ознаки ризику, придатного для страхування. Оцінка страховиком ризику і визначення доцільності його страхування. Методи управління ризиком. Специфіка ризиків у майновому страхуванні. Специфіка ризиків у особистому страхуванні. Специфіка ризиків у страхуванні відповідальності.

Тема 3. Страховий ринок

Поняття страхового ринку. Класифікація страхових ринків. Внутрішня структура страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Характеристика основних чинників розвитку страхового ринку України. Характеристика сучасного стану страхового ринку України.

Сутність і завдання маркетингу у страхуванні. Страхові посередники та їх роль на страховому ринку. Законодавче регулювання діяльності страхових посередників в Україні. Правове забезпечення страхової діяльності в Україні.

Тема 4. Страхування життя

Змішане страхування життя. Зміст змішаного страхування життя.

Умови виплати страхового відшкодування. Строки та тарифи страхування. Страхування дітей. Умови страхування дітей. Суб'єкти та об'єкти страхування дітей. Розмір тарифних ставок. Страхування до вступу в шлюб. Строк страхування. Вік дитини на момент підписання договору. Умови виплати страхових сум.

Тема 5. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків

Індивідуальне страхування від нещасних випадків. Об'єкти і суб'єкти індивідуального страхування. Види обов'язкового страхування від нещасних випадків. Страхування від нещасних випадків на транспорті.

Необхідність і розвиток медичного страхування. Суб'єкти страхування і відносини між ними. Форми проведення медичного страхування та їх особливості. Обов'язкове медичне страхування і його особливості. Добровільне медичне страхування. Права й обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії. Організація роботи страхової компанії.

Тема 6. Сільськогосподарське страхування

Економічні завдання страхування в сільському господарстві. Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності.

Страхування сільськогосподарських тварин. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і страхові випадки. Особливості роботи по визначенню обсягу збитків і суми відшкодування. Виплати страхових відшкодувань.

Страхування будівель та іншого майна сільськогосподарських підприємств. Об'єкти страхування. Страхові ризики і страхові випадки. Оцінка збитків та особливості виплати страхових відшкодувань.

Тема 7. Автотранспортне страхування

Необхідність і значення страхування автотранспортних ризиків. Поняття автотранспортного страхування, його сутність. Об'єкти страхування. Страхування автотранспорту. Характеристика об'єктів страхування. Фактори, що впливають на розмір страхового тарифу. Термін страхування. Франшиза. Оцінка збитків. Страхове відшкодування. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Форми страхування. Суб'єкти, Об'єкти страхування. Страхові ризики та страхові випадки. Обсяг страхової відповідальності. Термін страхування. Страхування відповідальності автоперевізника за вантаж.

Тема 8 . Страхування майна і відповідальності громадян

Необхідність і значення страхового захисту майна громадян. Види послуг страхових компаній громадянам - власникам майна. Суб'єкти страхування.

Страхування будівель і споруд, що належать громадянам. Страхування домашнього майна. Страхування тварин у господарствах громадян. Інші види страхування майна громадян від інших ризиків.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Фахове випробування у формі усного екзамену для спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” оцінюється за такими критеріями:

Оцінку “*відмінно*” заслуговує абітурієнт, який:

- показав усебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу з посиланням на нормативні акти;
- володіє глибокими знаннями з теми курсу, а також знаннями, набутими самостійно з додаткової літератури, рекомендованої викладачем;
- дав чітко сформульовану, конкретну, логічну, послідовну і ґрунтовну відповідь на поставлені запитання;
- засвоїв необхідні для своєї професії знання з обліку і аудиту;
- виявив творчість та уміння при вирішенні господарських ситуацій, що розглядаються в навчально-програмному матеріалі.

Оцінку “*добре*” заслуговує абітурієнт, який:

- показав повне знання навчально-програмного матеріалу;
- правильно виконав і дав повні відповіді на поставлені запитання;
- показав систематичний характер знань, здатність до їх самостійного засвоєння та застосування при вирішенні господарських ситуацій.

Оцінку “*задовільно*” заслуговує абітурієнт, який:

- показав знання навчально-програмного матеріалу, які необхідні для роботи за майбутньою спеціальністю;
- дав не зовсім повну, з деякими неточностями відповідь на поставлені запитання, інколи нелогічно побудовану, з порушенням послідовності викладу суті запитання;
- допустив помилки, але не суттєві для поставлених запитань, у цілому володіє необхідними знаннями з цієї дисципліни.

Оцінку “*незадовільно*” заслуговує абітурієнт, який:

- показав досить низький рівень знань з навчально-програмного матеріалу, необхідних для майбутньої професії;
- допустив принципові помилки, відповідаючи на поставлені запитання;
- не може самостійно орієнтуватись при вирішенні господарських ситуацій без додаткової підготовки і допомоги.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні

1. Александрова Н.М. Страхування. – К.: ЦНЛ, 2012.
2. Аранчій В. І. Гроші та кредит [Текст]: навч. посібник / В. І. Аранчій, Л. М. Бойко, Л. В. Черненко. – Львів : Магнолія-2006 ; Полтава : АСМІ, 2010. – 300 с.
3. Базилевич В.Д. Страхова справа. – К.: Знання, 2015.
4. Базилевич В.Д. Страховий ринок України. – К.: Знання, 2012.
5. Банківська енциклопедія / [Савлук М.І., Поддєрьогін А.М., Пересада А.А., та ін.] – К.: фірма “Ельтон”, 1993. – 327с.
6. Данілов, О. Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях [Текст] : навч. посібник / О. Д. Данілов, Т. В. Паєнтко. – К. : Центр учб. л-ри, 2011. – 256 с.
7. Карпенко, Ю. В. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу / Ю. В. Карпенко. – Полтава: ПУЕТ, 2014. – 266 с.
8. Савлук М.І. Гроші та кредит. – К.: КНЕУ, 2010
9. Скибенко С.Т., Халява С.П., Цветкова Л.О. Банківські операції. Навч. посіб. – К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2012
10. Слав'юк, Р. А. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / Р. А. Слав'юк. – К. : УБС НБУ : Знання, 2010. – 550 с.
11. Фінансова думка України : в 3 т. Т. 1. Монографія / П. І. Юхименко, С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, С. І. Юрій ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К.: Кондор ; Тернопіль : Екон. думка, 2010. - 687 с.
12. Фінансова думка України : в 3 т. Т. 2. Енциклопедія / С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, С. І. Юрій, П. І. Юхименко ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К. : Кондор ; Тернопіль : Екон. думка, 2010. - 582 с.
13. Фінансова думка України : в 3 т. Т. 3. Хрестоматія : в 2 ч. / авт.-упоряд. С. І. Юрій, С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, П. І. Юхименко ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К. : Кондор ; Тернопіль : Екон. думка, 2010. - Ч. 1. - 471 с.
14. Фінансова думка України : в 3 т. Т. 3. Хрестоматія : в 2 ч. / авт.-упоряд. С. І. Юрій, С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, П. І. Юхименко ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К. : Кондор ; Тернопіль : Екон. думка, 2010. - Ч. 2. - 734 с.

Додаткові

1. Алексєєв І. В. Гроші та кредит : Навч. посібник / І. В. Алексєєв, М. К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.
2. Василик О.Д. Державні фінанси України: навч. посібник / О.Д.Василик – К.: Вища шк., 2007.
3. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. / В.В. Венгер - К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.

4. Власова Н.О., Фінанси підприємств: Навч. посіб. / Н.О. Власова, О.А. Круглова, Л.І.Безгінова – К.: Центр учбової освіти, 2007 – 271 с.
5. Демківський А.В. Гроші і кредит: навч. посіб. / А.В. Демківський - К.: Дакор, 2005. – 528 с.
6. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 16.04.91р. (із змінами та доповненнями).
7. Закон України "Про фінансовий лізинг".
8. Закон України "Про Національний банк України" // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. - 2002. -№5.
9. Законодавство України про страхування / Збірник нормативних актів.– К.: Знання, 2012.
10. Коваленко Д. І. Гроші та кредит : теорія і практика : навч. посібник / Д. І. Коваленко. – 4-те вид., виправл. й доповн. – К. : Каравела, 2012. – 360 с.
11. Левченко, Л. В. Гроші та кредит [Текст] : навч. посібник / Л. В. Левченко. – К. : Центр учб. л-ри, 2011. – 224 с.
12. Луців Б.Л. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях. Навч. посіб. – Тернопіль: Карт-бланш, 2010.
13. Щетинін А.І. Гроші та кредит [Текст] : підручник / А.І. Щетинін. – 4-те вид., перероб. та доп. – К. : Центр учб. л-ри, 2010. – 440 с.